

Madarak és Fák Napja

1902 óta a Párizsban az európai országok egyezsége kötöttek a madarak védelmének érdekében. Az 1906. évi I. törvénycikk szerint minden év májusában egy napot az iskolákban arra kell szentelni, hogy megismertessék a diákokat a hasznos madarakkal.

A világon először **Chernel István ornitológus** szervezte meg, 1902-ben, Magyarországon. A természetvédelmi törvény szerint: „Minden év május 10 -e a Madarak és Fák Napja. E nap megemlékezéseinek, rendezvényeinek a lakosság – különösen az ifjúság – természet védelme iránti elkötelezettségét kell szolgálnia.”

"...évente egy nap szenteltessék a madarak és fák védelmében."

Ez az idézet **Herman Ottótól**, a sokoldalú magyar tudóstól származik, aki természettudományos munkássága mellett a magyarság hagyományos, ősi műveltségét, népi mesterségeit is kutatta és leírta. Ő alapozta meg a tudományos madárkutató Magyarországon a Magyar Ornitológiai Központ megalapításával. Herman Ottó javaslatára 1906 óta a természet ünnepeként tartjuk számon május 10.-ét. Az emberek már ősidők óta különös vonzalmat éreznek a madarak és fák iránt. A "Madarak és Fák Napja" mégis az egész természet ünnepe, amikor mi, emberek azt ünnepeljük, hogy testvérei vagyunk minden élőlénynek a Földön.

A MADÁR

A szárnyas lények a világon mindenütt elsősorban az éghez – az isteni szférához – tartoznak, ezért az égi lélek szimbólumai. Így van ez a magyar nép műveltségében is: a kereszténység előtti időkben a táltosok, sámánok lelke is madár képében szállt a túlvilágra megtudni a jövőt, vagy megküzdeni a rosszindulatú szellemekkel. A honfoglaló magyarok totemállata (az Árpád nemzetség állatőse) a turulmadár (valószínűleg valamely sólyomfaj) volt. Az eredetmonda szerint a nemzetség ősanját, Emesét turul termékenyítette meg. A madárlélek szimbólum jelentése jellemző a kereszténységben is, például a Szentlélek galamb képében jelent meg Jézus feje felett, mikor megkeresztelkedett.

Az év madara 2022-ben a zöld küllő

Az MME 1979-ben indította el az Év madara akciót, melynek célja természetvédelmi problémákkal érintett fajok, madárcsoportok társadalmi szintű bemutatása. A több mint négy évtizede futó program legutóbbi állomásaként, a tavalyi év nyarán ismét a lakosság választhatott három faj – kékbegy, vörös gém, zöld küllő – közül. Az internetes szavazáson a legtöbb voksot, a gyakori harkályféle, a zöld küllő kapta, így idén ez a faj az év madara.

A zöld küllő szajkó termetű, 30-36 centiméteres madár, szárnyfesztávja a fél métert is elérheti. A faj fő elterjedési területe Európa lomboserdő-övezete, élőhelyigénye miatt kimondottan jól érzi magát a településeinken, az idős faállományú parkokkal tarkított nagyvárosokban is.

A harkályok klasszikus rovarlárva tápláléka mellett a zöld küllő inkább a hangyákat kedveli (kifejlett rovarok, lárvák és bábok is), ezeket a talajról szedi fel, de hosszan kiölthető nyelvvel mélyen a járatokba utánuk tud nyúlni.

Maga ácsolta odúban költ, évente egy, általában 5-7 tojásból álló fészekaljzat nevel. Állandó madarunk, a párok alapvetően egész évben, a nyugalmi időszakban is a költőterületükön vagy ennek közelében maradnak. Védett madár, természetvédelmi értéke 50 ezer forint.

Országos állománya 8-12 ezer párra tehető és ez az állomány stabil-enyhén emelkedő. Idősebb fákhöz kötődő életmódja és szaporodása miatt a fakivágás, a mezővédő erdősávok felszámolása veszélyezteti.

https://www.birdphotography.hu/sites/default/files/images/parzo_kullo_041_bph.jpg

A FA

A fa a legősibb, az egész világon elterjedt, egyetemes növény-szimbólum. A fa az örök fejlődés és megújulás, a termékenység; a kiszáradt fa az elmúlás jelképe. A magyar népmesékben is gyakorta találkozunk vele: égisz fa, aranyalmafa. Az életfa ágai az égi világba vezetnek, gyökerei az alvilágba nyúlnak; utat szimbolizál, amelyen a sámánok, táltosok, mesehősök az égbe vagy alvilágba juthatnak.

Az év fája 2022-ben a nagylevelű hárs

Immár kilencedik alkalommal választották meg az Év Fáját Magyarországon. A beérkező szavazatokból a legtöbb a nagylevelű hársra érkezett. Ez a fafaj igen hosszú életkort ér meg, hazánkban több száz éves famatuzsálemek is ismertek. A megtisztelő cím birtokosa régóta kedvenc díszfáink egyike. A mályvafélék családjába tartozó

nagylevelű hárs (tudományos nevén *Tilia platyphyllos*) hatalmas termete, terebélyes koronája erőt sugározva ígér menedéket.

http://www.naturalgarden.ro/files/image/2018-11-30-11-06-26_15c00fd92b635f.jpg.jpg

„A hársak ültetéséről már a középkori kolostorkerteket bemutató krónikákban is lehet feljegyzéseket találni, s hazánkban a hársakat ültették elsőként kifejezetten díszfaként Mátyás király korában. A kolostorokon kívül templomkertekben, de udvarházakban, kastélyparkokban is előszeretettel telepítettek hársakat, illetve utak menti fásítás céljaira is.” A fa szépsége főként szabad állásban érvényesül, a nagyvárosok páraszegény, szennyezett levegőjét, a száraz környezetet nem viseli el.

Miről ismerhetjük fel? „A többnyire 20-25 méter, de kedvező termőhelyen akár 30-40 méter magasságot is elérő szépség lombkoronája kezdetben szabályosan kúpos vagy tojásdad, idős korában azonban terebélyessé válik. Zöldesbarnán vagy vörösbarnán fénylő fiatal hajtásai szőrösek. Széles, élénkzöld levelei szórt állásúak, csúcsuk röviden kihegyezett, a levél széle szabályosan és élesen fűrészkes, a fogak kihegyezettek.”

A nyári nagy melegben kellemes hűsölést biztosító árnyékában megbújva törzsét is megvizsgálhatjuk: hengeres, kérge fiatalon sima, zöldesszürkés színű, később sötétszürkés és hosszirányban mélyen repedezetté válik.

A nagylevelű hárs finoman illatos virágai sárgásfehérek, a nyár elején, már június első felében nyílnak, az elsőként virágzó hazai hársunk. A faj kiváló méhlegelő. A hársméz intenzív illatú, gazdag flavonoidokban, emiatt kiválóan alkalmas a felső légúti betegségek, alvászavar enyhítésére, illetve görcsoldó hatása is van.

Érdekesség: a középkor szent fája volt a hárs, puha fája miatt nagyszerűen lehet faragni is, így például templomi szobrok készítéshez is felhasználták.

De nemcsak ezen a napon kell gondolnunk a madarakra és a fákra! A hétköz- napokon is figyelniük kell "hallgatag" és "énekes" társainkra. Nemcsak azért, mert a fák oxigént termelnek, port szűrnek meg, vagy a városokban a zajvédelemben is fontos szerepük van. Nemcsak azért, mert a színes, gyönyörű madarak éneke, a fák zöldje nyugtatja az embert. Azért is, mert ezeknek az élőlényeknek a sorsát egyre inkább befolyásolja a mindenben uralkodni vágyó ember, az év többi, háromszáz-egynéhány napján is...

Források:

<https://ng.24.hu/termeszet/2022/01/04/2022-ben-az-ev-madara-a-zold-kullo/>

<https://ng.24.hu/termeszet/2022/01/01/2022-ben-az-ev-faja-a-nagylevelu-hars/>